

В книгата на Юрай пишеше: “Свободата на личността е господство над обстоятелствата и отношенията, в които човек живее. Да бъдеш свободен означава да имаш възможност да действаш във всички области на живота, да правиш избор, да вземаш решения съзнателно, по своя воля, съобразно с условията на нещата и отношенията в обществото. Да бъдеш свободен означава да отговаряш за своите постъпки. Свободата на отделния човек не може да бъде свобода извън обществото.”

И по-нататък:

“Всеки, който наруши такава свобода, унищожава висшите междуазови отношения на отделните личности, членове на дадено общество. Отделната епоха създава свои ярки отличителни черти на личността, но за всяка епоха е най-характерно това, че извън азовия стремеж за установяване на демократично-равноправни разумни отношения, личността се губи като такава, т.е. тя е свързана единствено с прогреса на човечеството. Въпреки това, не може да се твърди, че човек от предишна епоха, пропагандиращ християнството, не е личност. Като красноречив пример за личност от феодализма може да послужи Константин-Кирил Философ, макар и провъзгласен от църквата за светец.

Когато общата тенденция в поведението на дадена личност се насочи по линия, противоречаща на прогреса, т.е. антиазова линия, то тогава предпазната реакция на личността е самоунищожението ѝ. Човешката история е пълна с такива трагедии, израз на сложното и противоречиво развитие на човешката личност.

Знаем, че всеки човек се различава по свойствата на характера си, по умственото си развитие, темперамента,

дарованията, по възрастта си, пола си, някой може формално да добави: и според националната си и расова принадлежност. И от всеки човек може да се изгради личност (ако не му бъде въздействано с антиазови средства), което е основа за обединението на цялото човечество, а по-късно и на включването му във всеобщия космически разум.

Затова, лишаването дори и на една личност от свобода представлява престъпление от мащаб не толкова лесен за възприемане, най-вече от тези, които го извършват.”

Не напразно цитирах този откъс от книгата на Юрай. След като неговите противници изгубиха търпение, което по начало почти липсва на антиличностите, или на неличностите, както щете ги наричайте, започнаха да действат. Но в страната на Юрай все пак липсваха най-благоприятни условия за преки антиазови акции, затова разбрахте как постъпиха с Юрай. А сега ви стана ясно и защо.

Когато попадна в единичната килия, облицована отвсякъде, с един-единствен прозорец на самия висок таван, Юрай разбра, че няма да е лесно бягството му отгук. Ще кажете: Как пък изведнъж му хрумна за бягство? Това е естествената мисъл, която се наблюдава у личностите, след като е посегнато върху свободата им. Действието след решението се изпълнява в различен срок (независимо от крайния резултат). То зависи от азовите особености, които всъщност са индивидуализиращи за дадена личност.

А Юрай не обичаше да действа необмислено, макар че не обичаше и да чака много. Познаваме малко и неговия темперамент на човек, израсъл под южното субтропично слънце, на брега на морето – на воля. Представете си, че и вас ви затворят съвсем несправедливо (обективно взето, макар че субективно в повечето случаи, или поне с малки изключения, винаги е несправедливо). И всичко – извинявайте, че прекалявам, но това не мога да го пренебрегна – се случва в разгара на онази морска пролет. С чиста съвест

ще я нарека фантастична. Вие започвате да се прозявате над книгата, защото я четете вечер, уж на спокойствие. Забравили сте и уговорката, която направихме в началото, че можете да си избирате и думи, и изрази за заместване на тези, които не ви харесват. Сега с още по-голям риск ви предлагам да промените и сюжета. Ако някой е по-даровит от мен (което е не само възможно, но и напълно сигурно), може да напише нещо ако не гениално, то поне с име, заслужаващо място в световната класика. Мисля, че Юрай Ацей ще остане не само в обществената история на човечеството, а и в културната. За него самия няма абсолютно съществуване на двете поотделно. Самият той пише още в самото начало на втора глава от книгата си: “Ако поставяте нещо в рамка, веднага си помислете за третия закон на Нютон, ако не сте запознати по-добре с прогресивната философия. Аз пък мога да ви кажа само: материята е във вечно движение, т.е. самите рамки са подвижни. А що се отнася до третия закон, то знайте, че рамките няма да удържат на противодействието, което всъщност се оказва от двете страни. Те няма да удържат или на едното, или на другото. И ще нарушат най-малко външната си форма, ако не целостта си.” Спомняйте си и нататък този откъс от книгата на Юрай. Някой, ако иска, може да си го запомни и наизуст, но не му препоръчвам; ако е личност, значи азове му имат грижата за такива сентенции. Юрай не напразно казва: “Азът е против догмите, рецептите, рамките и всякакъв друг вид предписания и напътствия, до които той стига по естествен път, нерядко преди самото антиазово въгълпяване на такива подобни.”

Сега разбирате неговото настроение в безизходицата на килията. Сред цъфтящата пролет и бунтуващите се азове.